ADATRÖGZÍTÉSI ÚTMUTATÓ

az 1944-1952 veszteség adatbázis feltöltéséhez

Összeállította:

Magyar Nemzeti Levéltár Csönge Attila Debreczeni László Bánki Zsolt

CÉLKITŰZÉS

Az adatbáziskészítés célja az MNL vármegyei levéltáraiban az 1944. január 1. és 1952. december 31. közötti időszak (polgári) halotti anyakönyveinek másodpéldányaiból a **második** világháború polgári és katonai áldozatainak, valamint az akár kórházakban, akár harci cselekményekben elhunyt és itt anyakönyvezett külföldi katonák, hadifoglyok adatainak kigyűjtése. Az egységes szerkezetben kigyűjtött adatok a projekthez kapcsolódóan készülő adatbázis részét képezik majd.

A nemzet emlékezete szempontjából fontos, hogy az új internetes adatbázisban a legteljesebb személy- és helyneves keresésre is legyen lehetőség, így az egyének, családok, helyi közösségek felfedezhessék, illetve a korábbinál teljesebben rekonstruálhassák saját történeteiket. Az adatok a legmodernebb adatvizualizációval és interaktív módon lesznek közzé téve, például korabeli térképek, és az ingyenesen hozzáférhető "Google Maps" alkalmazás segítségével. Mindez lehetőséget kínál arra, hogy rétegek és címkék hozzáadása révén olyan interaktív térképek készüljenek el, ahol a hadszínterek koordinátáira, a hadműveletek dátumaira, a szembenálló felekre és az áldozatokra (a polgári áldozatokra is) vonatkozó információkat együtt is meg lehessen találni. Az ily módon rekonstruált és térképen ábrázolt események ugyanakkor kronologikusan is megjeleníthetők lesznek egy idővonal segítségével. Az új adatbázist tartalmazó honlap a 2025-ös évfordulóra készül el, mely a későbbi években további kutatási eredményekkel bővíthető.

ELVÉGZENDŐ FELADAT

A településekhez kapcsolódó emberi veszteségek összegyűjtése, ezen belül a magyar és külföldi katonai, valamint a polgári áldozatok (a légitámadások, frontharcok és azokhoz köthető erőszakos cselekmények következtében életüket veszítettek mellett a munkaszolgálat, a gettósítások és deportálások áldozatai) adatainak rögzítése az állami halotti anyakönyvezés alapján.

Jelen adatgyűjtéssel csak 1944. január 1-től kell rögzíteni az anyakönyvezett adatokat. E kezdő dátum azért is releváns, mert ez év első felétől indultak meg Magyarország ellen nagyobb arányban a bombázások. A korábbi években anyakönyvezett háborús emberveszteségek adatainak kigyűjtése most nem feladat, az a projekt későbbi folytatásának részét képezheti.

Az 1952. december 31. után utólag anyakönyvezettek adatainak kigyűjtése szintén csak egy későbbi adatgyűjtés részeként valósulhat meg, tekintettel a jelenleg párhuzamosan futó munkafeladatokra és a rendelkezésre álló munkaerőkapacitás véges voltára.

Az időhatár értelemszerűen az anyakönyvi bejegyzésekre és nem az elhalálozás idejére vonatkozik. Azaz egy 1949-ben utólag anyakönyvezett 1943-as háborús haláleset rögzítendő jelen adatbázisban. Az időhatárokon kívüli 1944 előtti és 1952 utáni anyakönyvek feltárására ugyanakkor majd csak a projekt későbbi folytatása adhat lehetőséget.

Jelen adatrögzítésben ugyanakkor nem csak levéltárosok, hanem levéltári kezelők és más olyan munkakörben dolgozó munkatársak is részt vehetnek, akiket a helyi vezetők erre alkalmasnak tartanak és az egyéb munkafeladatok elvégzésével összehangolva részvételük biztosítható.

Határidő: 2025. augusztus 31.

AZ ANYAKÖNYVEKBŐL KIGYŰJTENDŐ ÁLDOZATOK KÖRE

Légitámadások áldozatai: Mind az angol és amerikai, mind a szovjet, mind a német légitámadások áldozatai rögzítendők. (Előfordul, hogy egy-egy kisebb települést érő bombatámadás sebesültjeit a közeli nagyváros kórházába szállították és napokkal későbbi elhalálozásukat ott anyakönyvezték. Ilyen esetben az anyakönyvi adatok részletes, lakcímre is kiterjedő rögzítése és a különböző adatok kereshetősége teszi majd lehetővé, hogy az adott települések veszteségei feltárhatóak legyenek, s az elhunyt hozzátartozóikat kereső személyek is be tudják azonosítani az áldozatokat.)

Szárazföldi harcok áldozatai: Valamennyi egyértelműen harci cselekményekhez köthető polgári és akár magyar, akár külföldi katona adatai rögzítendők, akiket az adott településeken anyakönyveztek elhunytként, vagy eltűntként 1944. január 1. és 1952. december 31. között. A halál okaként megadott lövés okozta sérülések, szilánk- és repeszsérülések, aknatalálat, illetve hősi halál egyértelműen háborús áldozatokat jelölnek és így adataik rögzítendők. Szintén háborús áldozatoknak tekintendők azok a személyek, akiknél a halál oka ismeretlen, de az elhalálozás helyeként akár a keleti front, akár Oroszország, vagy Szovjetunió van megjelölve, illetve az ismeretlen okból ismeretlen helyen eltűntek is. Továbbá háborús áldozatként rögzítsük azon katonákat is, akik hagymázban, tífuszban, vagy vérmérgezésben hunytak el, mert nyilvánvalóan a frontszolgálat következménye volt a megbetegedésük és haláluk. A katonai áldozatok esetében a német, orosz és egyéb nemzetiségű, egyértelműen katonaként, vagy hadifogolyként beazonosítható áldozatok adatait is rögzíteni kell, akiket az adott településen anyakönyveztek.

A Holokauszt áldozatai: Nemcsak a deportált, vagy munkaszolgálatos és utólag anyakönyvezett zsidók, de a gettók területén elhuny személyek adatai is rögzítendők, amennyiben erre egyértelmű információ van a halotti anyakönyvekben a halál helyének és okának megjelölésével. (Így például egy gyártelepen kialakított gettóban öngyilkosságot elkövető, vagy az elégtelen élelmezés és az orvosi ellátás hiánya miatt ott betegségben elhunyt izraelita személy is egyértelműen a háború áldozata.) 1944-ben elhurcolt, eltűnt és elhunyt zsidó vallásúakat még 1948-1949-1950-ben is jelentős arányban anyakönyveztek, s nyilvánvalóan ezt követően, az ötvenes évek első felében is folytatódott holttá nyilvánításuk. Jelen adatfeltárásban ugyanakkor egységesen 1952. december 31-ig kell csak kigyűjteni az adatokat. Ehhez hasonlóan az elhunyt munkaszolgálatosokat is csak az 1944. január 1. és 1952. december 31. közötti időszak anyakönyveiből kell kigyűjteni.

Megszálló katonák túlkapásai következtében elhalálozottak: A települések szovjetek általi elfoglalását követően is történtek erőszakos halálesetek 1945-1946-ban. Itt is egyértelműen a halál okaként megadott, általában lőtt sebesülések alapján azonosíthatóak a háborúhoz köthető erőszakos halálesetek. (A harcok során és után súlyos büntetéssel járt, ha polgári személynél lőfegyvert találtak, így a más által okozott lőtt sebeket döntő többségükben egyértelműen szovjet katonák okozták, ugyanakkor a bejegyzésekben csak kivételes esetekben merték rögzíteni, hogy "orosz katona által" történt az elhalálozás.) Az 1947-től kezdődően előforduló lőtt sebesülések már jellemzően nem háborúhoz köthető balesetek.

Háborúhoz köthető balesetek a háború után: A front elvonulása után a fel nem robbant gránátok, aknák és bombák begyűjtése hosszú időt vett igénybe. Az őrizetlenül maradt

robbanószerek több személy, főleg kisgyermekek és kamaszok halálát okozták a későbbi hónapokban, döntően 1945 folyamán. Ezen esetek is a halál oka alapján azonosíthatóak be, jellemzően akna, bomba, gránát okozta robbanások, szilánk- és repeszsérülések alapján.

Az adatbázis célja tehát a háborúhoz köthető halálesetek rögzítése. Azon esetek, ahol sem a halál oka, sem annak ideje és helye, sem más információ nem utal háborús okra, nem rögzítendők.

Például:

1946-ban Abonyban elhunyt gyermek, halál oka "többszörös roncsolás". Mivel a halál oka nem utal háborús okra (pl.: akna, gránát, bomba, szilánk stb.), vagy orosz katonák erőszakoskodására (lőtt seb a háború után egy évvel még előfordulhatott a megszálló katonák erőszakoskodásai során), ezért nem tekinthetjük háborús halálesetnek.

1947-ben Alsódabason egy napon elhunyt három különböző korú ember, a halál oka "koponyaalapi törés". Itt sem utal semmi háborúból következő halálokra, így szinte biztos, hogy nem háborús halálesetek két évvel a háború után.

(Ha viszont 1947-ben utólag anyakönyvezték volna e személynek az 1942-es halálesetét, s a halál helye a Szovjetunió lett volna, akkor viszont háborús halálesetnek tekinthetnénk akkor is, ha a halál oka ismeretlen volna.)

1944 júniusban Alsódabason elhunyt nő, halál oka "vérelfolyás/elvérzés".

Bár háborús évben hunyt el, de semmi nem utal háborús okra. Ha aznap lett volna bombatámadás Alsódabason, akkor valószínűbb, hogy azt bombázásra, bombaszilánkra stb. utaló halálokkal jelölték volna meg.

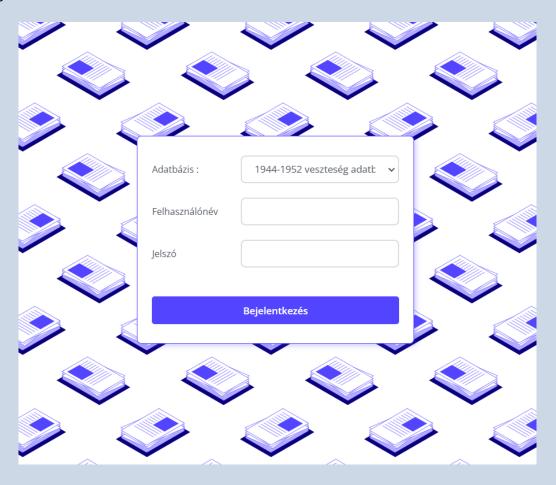
Ha tehát semmi nem utal háborús okra, azaz nem egyértelműen háborúsként beazonosítható a halálok (pl. hősi halál, szilánk, bomba, akna, gránát stb.), nem utal semmi deportálásra (a halál helyeként pl. Auschwitz), nem utal semmi háborús évek alatti frontszolgálatra (pl. a halál helyeként Szovjetunió), vagy az ismeretlen helyen/ismeretlen okkal bekövetkezett haláleset nem egyértelműen háborús évek alatti (1945. május előtti) a halálesetet akár évekkel később utólag anyakönyvezve, akkor nem tekinthetjük háborús halálesetnek és nem rögzítjük az adatbázisban.

BELÉPÉS A MUNKAFELÜLETRE

Az MNL belső hálózatán elhelyezett munkafelület azonosítás után válik elérhetővé.

Az adatbázis elérhetősége: https://test-zala.natarch.hu/bejegyzes karbantarto/belepes

A belépéshez a jogkezelő felhasználónkra lesz szükségünk. Az adatbázisválasztás a legördülő menü segítségével történik, az "1944-1952 veszteség adatbázis" c. adatbázisban fogunk dolgozni.

Az adatbázis használatához szükséges regisztrációt a levéltár munkatársai intézik, a jelszópárokat egyedi e-mailben küldjük ki a résztvevőknek.

1944-1952 veszteség adatbázis

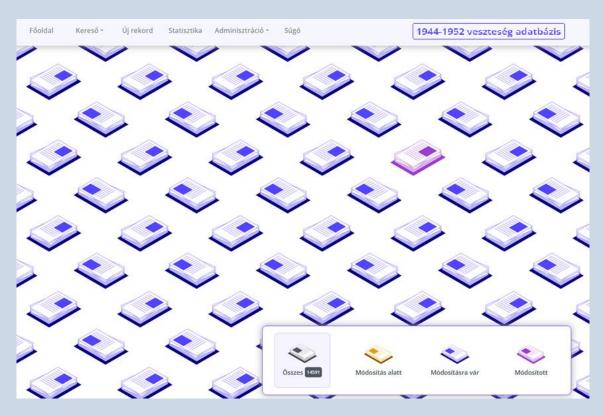
Sikeres bejelentkezés után az alábbi képet látjuk, fent menüsorral, alatta színkóddal jelölt iratcsomókkal.

Sárga szín: Módosítás alatt, épp használatban lévő rekordok

Kék szín: Módosításra/feldolgozásra váró rekordok

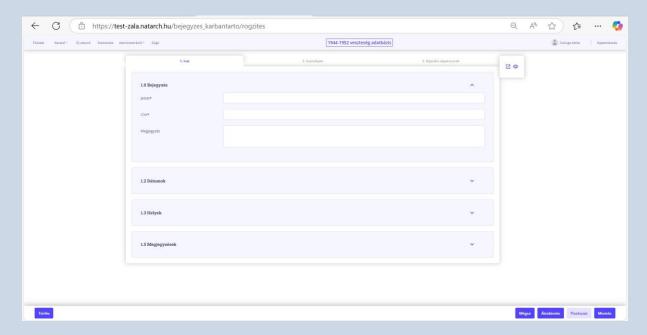
Lila szín: Módosított/feldolgozott rekordok

Új rekord rögzítéséhez, a meglévők áttekintéséhez, módosításához a menüsor használatát javasoljuk.

Az anyakönyvekben talált új veszteség adat rögzítésének menete:

Kattintsunk a felső sorban látható Új rekord gombra

Az adatrögzítést három lapfülön végezhetjük el.

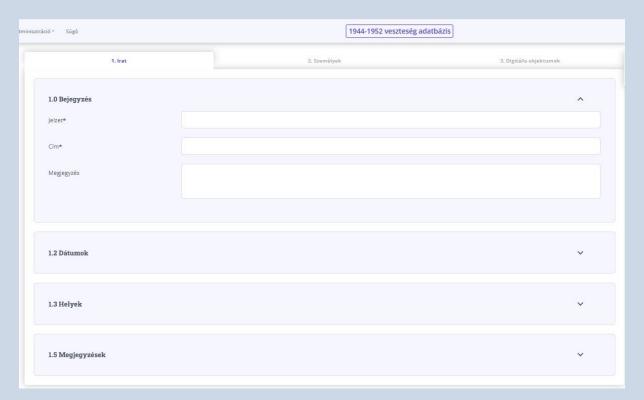
- 1. Irat lapfül: az anyakönyvi bejegyzés egészére vonatkozó adatok rögzítése
- 2. Személyek lapfül: az anyakönyvi bejegyzésben szereplő személyek (az elhalt, az elhalt házastársa, az elhalt szülei, a bejelentő) és a hozzájuk kapcsolódó adatok rögzítése
- 3. Digitális objektumok lapfül: többoldalas irat esetén, az oldalak olvasási sorrendjének beállítása. Ennél a projektnél nem releváns.

A lapfüleken belül sorszámozott blokkokat találunk. A blokkok megjelenítése igazodik az adott projektben feldolgozandó iratanyaghoz, az adott iratanyag esetében nem releváns blokkok ki vannak kapcsolva, ezért a blokkok számozása nem tűnik folyamatosnak. A blokkokat a szélüknél látható kis nyilakkal lehet szétnyitni vagy összecsukni.

1. Irat lapfül

E projekt esetében négy aktív blokk látható: a Bejegyzés blokk, a Dátumok blokk, a Helyek blokk és a Megjegyzések blokk.

1.0 Bejegyzés blokk

Itt rögzítjük az anyakönyvi bejegyzéshez kapcsolódó főbb adatokat.

Jelzet: Az anyakönyvi kötet jelzete, majd szóköz nélkül kötőjellel az év, melyben a bejegyzés keletkezet, majd szóköz nélkül kötőjellel a bejegyzés folyószáma (az anyakönyv 1. oszlopában szereplő sorszám) a végén pont nélkül.

Például: Alattyán halotti anyakönyv 1926-1959-es évkörű kötetében az 1944-es évben a 36. Folyószámú bejegyzés jelzete: HU-MNL-JNSZML-XXXIII.2.a.-2.-c-4.-1944-36

Cím: A település és anyakönyvi típusának megnevezése.

Például: Alattyán halotti anyakönyve

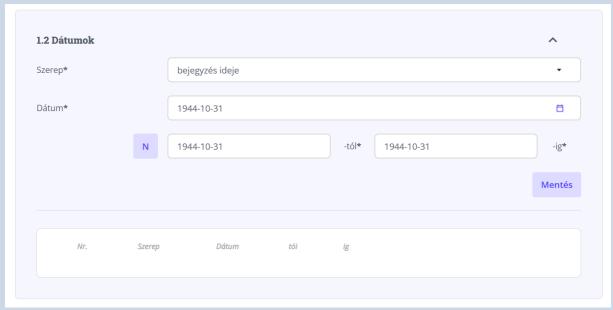
Megjegyzés: Esetleges megjegyzés az anyakönyvre, vagy az imént rögzített adatokra vonatkozóan.

1.2 Dátumok blokk

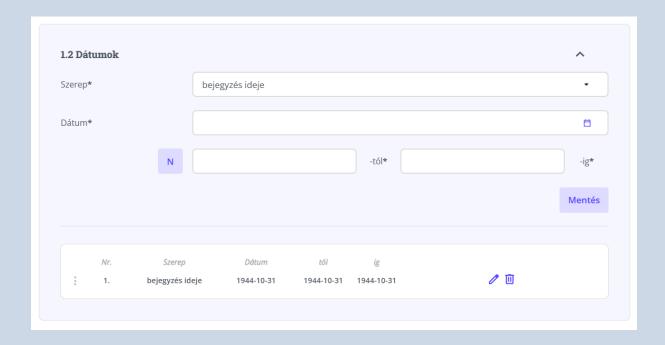
Itt a bejegyzés idejét rögzítjük az iratról. (Az anyakönyv 2. oszlopában szereplő dátum.) Kétféle dátumalakot rögzítünk: az iraton szereplő dátumalakot és egy normalizált (egységesített) dátumalakot, amivel a szoftver a későbbiekben dolgozni tud. Az iraton szereplő dátum a következő alakban kerüljön a Dátum mezőbe: pl. 1944-10-31

A nap után nem fogad el pontot a felület. Ettől eltérő adatbevitel esetén hibaüzenetet kapunk. A normalizált rögzítés kerül a -tól -ig mezőbe.

Ha a "dátum" mezőbe a következő formában írunk be egy dátumot, ÉÉÉÉ-HH-NN, akkor az "N" gombra kattintva automatikusan kitöltődik a dátum normál tól/ig mezőkben.

Kattintsunk a *Mentés* gombra és egy sorral lejjebb megjelenik a felvitt adat, melyet a jobb szélén lévő ceruza ikonra kattintva visszanyithatunk szerkesztésre, ha valamit módosítani szeretnénk.

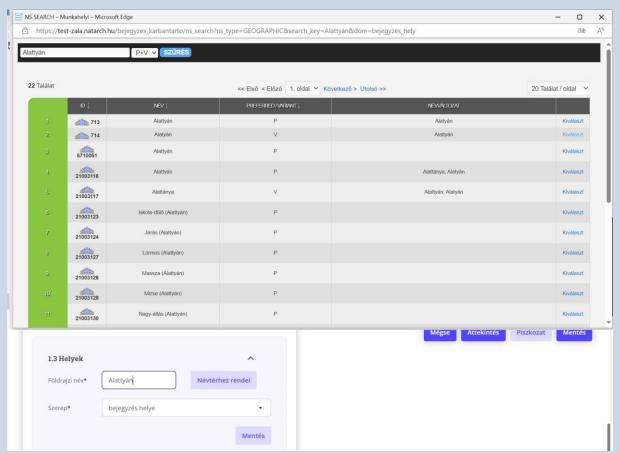
1.3 Helyek blokk

Földrajzi név: A település neve, melynek halotti anyakönyvéből adatot rögzítünk.

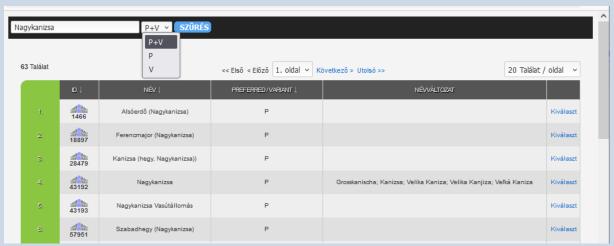
Például: Alattyán

A település nevét a földrajzi névtérhez is hozzá kell rendelni a *Névtérhez rendel* gomb megnyomásával, mely után egy listából tudjuk kiválasztani a megfelelő névalakot. A névalakok mellett P illetve V jelölést olvashatunk. A P betű jelentése: preferált, a V betű jelentése: variáns. Olyan névalakot válasszunk, amely P betűvel van jelölve a listában. Ha több azonosnak tűnő preferált névalak van, akkor a kisebb névtér ID sorszámút válasszuk.

Szerep itt eleve ki lesz töltve: bejegyzés helye.

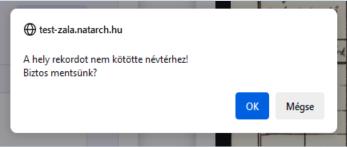

A Névtér használatakor beállíthatjuk úgy is a felületet, hogy csak a preferált névváltozat jelenjen meg. A bal felső sarokban válasszuk ki a legördülő menüből a P betűt, majd nyomjunk rá a *Szűrés* gombra. Ily módon könnyebben áttekinthetjük a Névtér által felkínált településneveket.

A *Kiválaszt* gomb megnyomásával tudjuk érvényesíteni választásunkat. Ekkor a lapfülön a *Névtérhez rendel* gomb megváltozik, láthatóvá válik a település Névtér azonosítószáma.

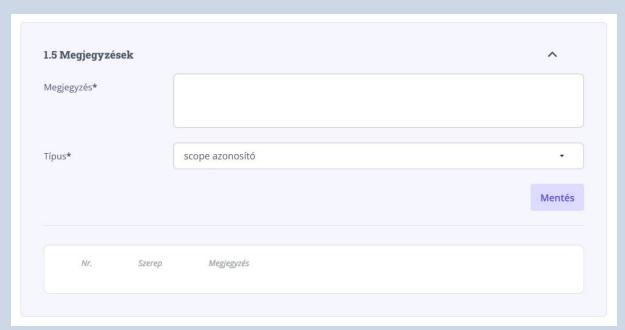
Ha elmulasztjuk a Névtérbe kötést, a következő hibaüzenetet kapjuk:

(Ebben az esetben pótoljuk a bekötést, mely 95%-ban lehetséges.)

1.5 Megjegyzések blokk

Itt rögzítjük az anyakönyvi kötet scope azonosítóját, melyből épp a második világháborúhoz köthető elhalálozásokat gyűjtjük ki.

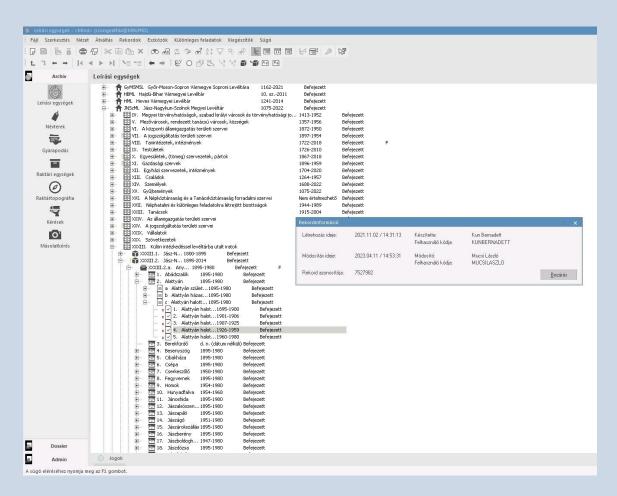

Megjegyzés: Ide írjuk az adott anyakönyvi kötet rekord azonosítója a scopeArchivban.

Például: 7527982

Típus itt eleve ki lesz töltve: scope azonosító

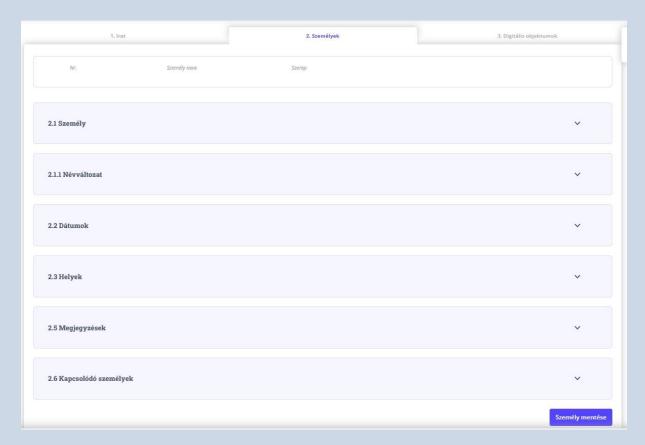
Tipp: Egy anyakönyvi kötet scopeArchiv-os rekord azonosítóját az alábbi módszerrel tudjuk meghatározni: Belépünk a scopeArchiv-ba. A Leírási egységek menüpontra kattintunk és fa struktúrában kikeressük az adott kötetet, melyet egy bal klikkel kijelölünk és lenyomjuk az fn és az f7 billentyűket. A megjelenő ablakban látjuk a kötet rekord azonosítóját.

Az Irat lapfül kitöltése ezzel befejeződött, rátérhetünk a következő lapfülre.

2. Személyek lapfül

Ez a lapfül hat aktív blokkot tartalmaz. Elméletben előfordulhat olyan eset, hogy az irat hat különféle információt tartalmaz. Ezen a lapfülön külön-külön elmentjük az adatokat, és ha végeztünk az adott személy rögzítésével, akkor magát a személyt is mentjük (2.1 Személy blokk) a *Személy mentése* gombbal. A mentés elmaradása esetén figyelmeztető üzenetet kapunk.

2.1. Személy blokk

Itt rögzítjük majd az anyakönyvi bejegyzésben szereplő elhalt adatait, valamint a hozzá kapcsolódó személyek (házastárs és szülők) és a bejelentő neveit.

Elsőként az elhalt adatait rögzítjük:

Név: Az anyakönyvi bejegyzésben az elhalt családi és utóneve. (Az anyakönyv 4. oszlopában szereplő névalak.) Ha az elhalt személy neve előtt özv. vagy ifj., stb. szó szerepel, akkor azt is gépeljük be. (A későbbiekben az anyakönyvi bejegyzésben szereplő kapcsolódó személyek esetén ugyanígy rögzítjük a nevek előtt esetleg szereplő néhai előtagot is.)

Férjezett asszonyok esetében a férjezett nevet rögzítjük névként, a leánykori nevet pedig majd lentebb a 2.1.1 Névváltozat pont alatt fogjuk rögzíteni.

Példa: Az anyakönyvben elhaltként szereplő "özv. Turóczi Jánosné Szántai Magdolna"

esetében a 2.1 Név: özv. Turóczi Jánosné

Szerep: elhalt

Míg lentebb a 2.1.1 Névváltozat: Szántai Magdolna

Típus: leánykori név

formában kerül majd rögzítésre.

Előfordul, hogy az elhalt neve helyett más adatközlés szerepel, mely esetleg nemzetiségére és/vagy foglalkozására utal. Például: "ismeretlen német katona", "ismeretlen orosz hadifogoly" stb. Ilyen esetben ezt az alakot rögzítsük névként is.

A személy nevében szereplő régies írásmódok a mai írásmód szerint kerüljenek rögzítésre. Például: "Ferencz" keresztnév "Ferenc" alakban.

Amennyiben az anyakönyvvezető előbb elírta valamely személy nevét, majd javította, akkor értelemszerűen a javított nevet rögzítsük és a javítás tényére a 2.5 Megjegyzések blokkban utaljunk.

(A bizonytalan olvasatú személynevek alternatív olvasatát a 2.5 Megjegyzések blokkban tudjuk rögzíteni alternatív olvasatként.)

(Ritkán, de előfordulhat, hogy egy bejegyzés sorszám alatt több elhunyt van rögzítve. Ilyen esetben több "elhalt" személyt rögzítünk egymás után az aktuális bejegyzés rekordhoz.)

(Még ritkábban előfordulhat, hogy egy név nyilvánvalóan tévesen került rögzítésre egy anyakönyvben. Például a szülők neveihez két férfinevet rögzítettek. Ilyen esetben a téves nevet is rögzítsük, majd szintén a 2.5 Megjegyzések blokkban alternatív olvasat címén rögzítsük, hogy az adott nevet az anyakönyvvezető tévesen rögzítette.)

Szerep: három értéket vehet fel:

bejelentő (az anyakönyv 11. oszlopában szerepel),

elhalt (az anyakönyv 4. oszlopában szerepel),

iraton szereplő személy (mely lehet házastárs, aki az anyakönyv 7. oszlopában szerepel, vagy szülő, aki az anyakönyv 8. oszlopában szerepel).

Elsőként az elhalt adatait rögzítsük a 2.1-től 2.5-ig, majd a személy mentése után új személyként, egyenként rögzítjük külön-külön a házastársat, szülőket, bejelentőt az adott szerepkörüknek megfelelően. Amennyiben akár valamelyik szülő, akár a házastárs a bejelentő is, akkor ugyanazt a személyt előbb szülőként/házastársként, majd bejelentőként is rögzítsük előbb az egyik, aztán a másik szerepkörben.

Titulus: Itt rögzítjük a tudományos fokozatokat, esetleg más titulusokat az anyakönyvben szereplő (akár rövidített, végén ponttal jelölt) alakban. Például: Dr.

Több titulus esetén azokat egymás mellett az anyakönyvben szereplő sorrendben és formában írjuk ki. Például: Prof. Dr.

További példák nem rövidített titulusokra: vitéz, gróf, báró

Életkor: Az anyakönyv 6. oszlopában szereplő év száma pont nélkül. Például: 65

Kiskorú elhaltnál előfordul nem egész év, hónap, hét, nap, vagy óra megjelölés is.

Mivel az adatbázisban a 2.1 blokkban csak egész év adható meg, ezért itt a betöltött egész évek számát adjuk meg, s a pontos, szabad szöveges változatot majd lentebb a 2.5 Megjegyzés blokkban rögzítjük.

Azaz a 2.1 Blokk Életkor rovatában az egy évnél fiatalabb elhunytnál az évek száma 0, egy és két év közötti gyermeknél az évek száma 1, kettő és három év közötti elhunytnál az évek száma 2 stb.

A pontos év, hónap, hét, nap, óra stb. megadása a 2.5 Megjegyzés blokkban történik megjegyzés az életkorról típust választva, a Megjegyzés mezőbe szabad szövegesen kiírva az anyakönyv 6. oszlopában szereplő, kerek évtől eltérő alakot. (Pl.: 2 hónapos)

Olykor előfordul, hogy életkor helyett az elhalt születési dátumát írták be. Ilyen esetben, amennyiben szerepel az elhalálozás, vagy eltűnés dátuma is, úgy abból és a születés dátumából kiszámolható az elhalt már betöltött éveinek száma, s ez kerüljön rögzítésre.

Vallás: Az anyakönyv 5. oszlopában szereplő felekezeti hovatartozás az elhalt személy esetében. Itt is sokszor csak rövidített forma szerepel. Kérjük minden esetben a teljes alak megadását: római katolikus, református, evangélikus, görög katolikus, görög keleti, izraelita, baptista, unitárius.

Példa feloldásra:

ev. ref. = református

Ágostai hitv. = evangélikus

Előfordul, hogy ez a mező kitöltetlen marad az adatbázisban, amennyiben az elhunyt felekezeti hovatartozásáról nem rendelkeztek adattal. (Akár üresen hagyták az anyakönyvi rovatot, akár kihúzták egy vonallal, akár azt írták a rovatba, hogy ismeretlen.)

Foglalkozás (iraton): Az elhalt foglalkozására utaló információ (az anyakönyv 4. oszlopában szerepel). Az iraton használt kifejezést használjuk, de a régies írásmódok a mai írásmód szerint kerüljenek rögzítésre. Például: "főldmíves" helyett "földműves"

A rövidítéseket, amennyiben biztosan feloldhatók, írjuk ki teljes alakban. Például:

nyug. = nyugdíjas

Htb. = háztartásbeli

Fm. napszámos = földműves napszámos

t. főhadnagy = tartalékos főhadnagy

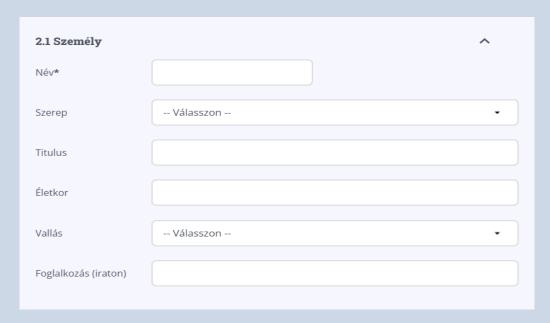
Foglalkozásként rögzíthető a honvéd, katona, hadifogoly, hadimunkás, munkaszolgálatos, vagy bármely itt szereplő megjelölés az egyes rendfokozatokkal együtt, esetlegesen a nemzetiségre utaló megjelöléssel együtt, ha az is szerepel, akár ismert a más nemzetiségű elhalt neve, akár ismeretlen.

Például: hivatásos repülő őrmester

Például: tartalékos hadnagy Például: német katona Például: orosz hadifogoly

(Ugyanez ismeretlen nevű elhalt esetén a név mezőben is rögzítésre kerülhetett már, de itt is tüntessük fel az esetleges nemzetiségre utaló megjelöléssel együtt az iménti példáknak megfelelően, az ismeretlen előtag nélkül.)

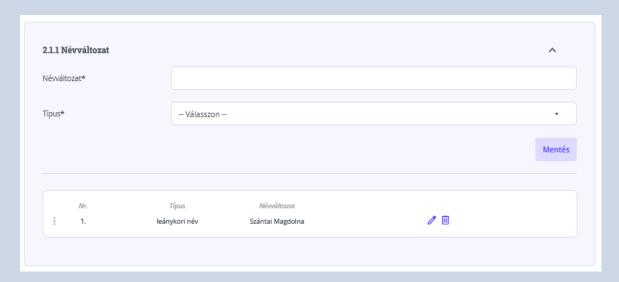
Előfordul, hogy ez a mező kitöltetlen marad, például kisgyermekek esetében, vagy olyan személyeknél, akiknél nem rögzítették a háztartásbeliségre, eltartottságra utaló adatot, vagy egyszerűen nem ismerték az elhalt foglalkozását. (Akár üresen hagyták az anyakönyvi rovatot, akár kihúzták egy vonallal, akár azt írták a rovatba, hogy ismeretlen.)

2.1.1 Névváltozat: három értéket állíthatunk itt be a legördülő menüből: leánykori név, előző név (többször házasodott nőknél korábbi férjezett névalak) vagy névváltozat (nemzetiségi keresztnév, vagy névváltoztatás előtti név).

Példa: Az anyakönyvben elhaltként szereplő "özv. Turóczi Jánosné Szántai Magdolna" esetében a Névváltozat: Szántai Magdolna

Típus: leánykori név

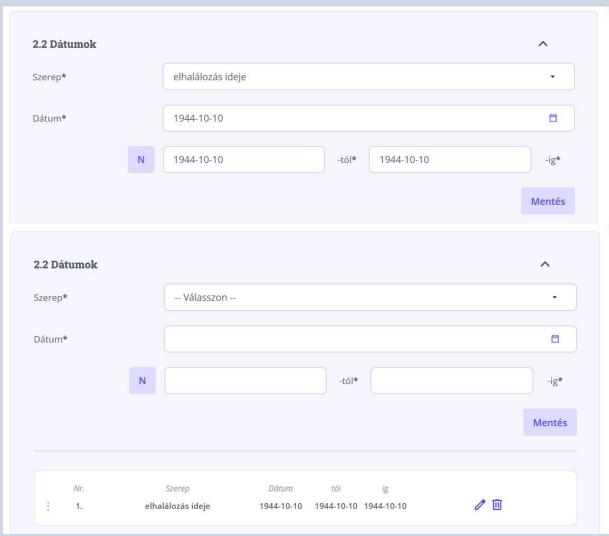

2.2 Dátumok

Az adott személyhez tartozó dátumokat rögzítjük.

Elhalt személy esetén elsődlegesen **az elhalálozás ideje** rögzítendő, mely az anyakönyv 3. oszlopában szerepelő év, hó, nap, esetlegesen még napszak, óra lehet.

Ha a "dátum" mezőbe a következő formában írunk be egy dátumot, ÉÉÉÉ-HH-NN, akkor az "N" gombra kattintva itt is automatikusan kitöltődik a dátum normál tól/ig mezőkben.

Ebben a blokkban ugyanakkor kétféle dátumalak rögzítésére is van lehetőség: az iraton szereplő dátumalak és egy normalizált (egységesített) dátumalak, amivel a szoftver a későbbiekben dolgozni tud.

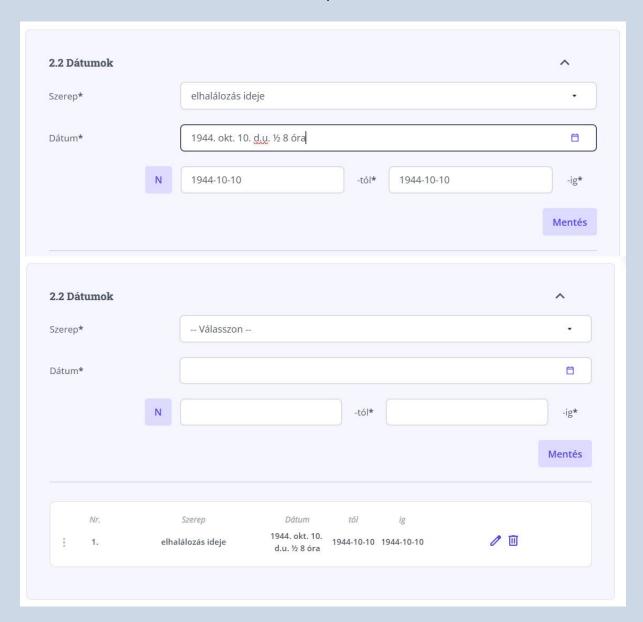
Az iraton szereplő dátumalak rögzítése akkor fontos, amennyiben napszakot és/vagy órát is tartalmaz. Ilyen esetben a bejegyzésben szereplő alakban, esetleges rövidítéssel és írásjelekkel együtt kerüljön a Dátum mezőbe.

Például: 1944. okt. 10. d.u. ½ 8 óra

A normalizált rögzítés kerül a tól-ig mezőkbe. (Mindkettőbe!) Itt a dátumformátum: ÉÉÉÉ-HH-NN alakban rögzítendő, melynél a nap után nem fogad el pontot a felület.

Például: 1944-10-10

Ettől eltérő adatbevitel esetén hibaüzenetet kapunk.

Az elhalálozás ideje lehet korábbi a projekt kezdődátumaként megjelölt 1944. január 1-nél, amennyiben 1944 és 1952 között utólag nyilvánították holttá az elhunytat! Ilyen esetben az anyakönyvek későbbi ismételt átnézésének elkerülése érdekében az 1944 és 1952 között anyakönyvezett, megelőző években elhunyt személyeket is rögzítsük!

Például egy izraelita civil elhunytnál az alábbi adatokat látjuk: A bejegyzés ideje (az anyakönyv 2. oszlopában): 1949.06.28. Az elhalálozás ideje (az anyakönyv 3. oszlopában) 1943.02.15.

Az elhalálozás helye: Ilovszkoje

A halál oka: -

Magyarország 1941. augusztus 19-től hadban állt a Szovjetunióval. A példában értelemszerűen a keleti fronton életét vesztett munkaszolgálatos utólagos anyakönyvezése történt, ami háborús emberveszteség, tehát rögzítendő.

(Ha az iraton nem találunk évszámot, csak a hónapot és a napot tudjuk rögzíteni. A normalizált értékhez írjuk be az 1000 számot mindkét mezőbe (-tól és -ig). Ez jelzi a szoftvernek, hogy ez egy fals dátum, amit az utómunkálatok során kezelni szükséges. A normalizált érték megadása kötelező elem.)

További dátumként rögzíthető még a születés ideje (amennyiben az életkor helyett pontos dátumot adtak meg az életkor rovatban az anyakönyv 6. oszlopában, úgy az itt pontosan rögzíthető) és/vagy a holttá nyilvánítás ideje (A holttá nyilvánításra vonatkozóan esetlegesen rendelkezésre álló pontos dátum esetén. Ha csak egy iktatószám áll rendelkezésünkre, akkor annak évét nem szükséges rögzíteni külön.)

Utólagos holttá nyilvánítások esetén *olykor előfordul, hogy az anyakönyvvezető elírta az elhalálozás idejét, jellemzően annak évét*. Például 1952-ben utólag anyakönyvezve egy 1945-ös halálesetet az elhalálozás évéhez is 1952-t írt, majd ezt utólag javította. (Akár zárójelbe tette az 1952-es évet és alá írta a helyes 1945-ös évet, akár az utólagos bejegyzésben írt helyesbítő szöveget, mint például: "Az elhalálozás éve, mely itt tévedésből 1952-re íratott, az első példányban foglalt bejegyzés szerint 1945.") *Ilyen esetben a nyilvánvalóan helyes dátumot írjuk a 2.2 Dátumok blokkban az elhalálozás ideje rovatba*, tehát az 1945-ös évvel kezdődő dátumot, majd a 2.5 Megjegyzések blokkban az Utólagos bejegyzések, kiigazítások típust választva rögzítsük a dátum helyesbítésére vonatkozó információt.

2.3. Helyek

Három szerep lehetséges: elhalálozás helye, lakhely és kivételes esetekben születési hely.

Az elhalálozás helye, ha az elhalálozás nem az elhalt lakásán történt az anyakönyv 9. oszlopában szereplő helymegjelölés. Amennyiben kihúzták a rovatot, az esetben az adott település nevét kell rögzíteni elhalálozás helyeként, ahol az illető lakott!

Lakhely az anyakönyv 4. oszlopában szerepelhet, de hadifoglyok, internáltak stb. esetén előfordult, hogy a 11. vagy 12. oszlopban rögzítették. Sokszor csak a település megnevezése szerepel, de olykor pontos címmel együtt tüntették fel.

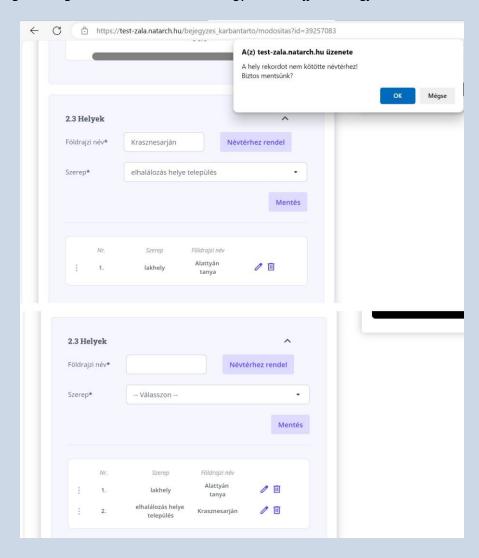
Születési helyet 1953 után volt csak kötelező feltüntetni. Előtte HM, BM anyagok alapján rögzített haláleseteknél fordult elő, hogy nem lakhelyet, hanem születési helyet (is) rögzítettek. Ilyen esetekben a születési hely is rögzítendő.

Amennyiben akár az elhalálozás helye, akár a lakhely, akár a születési hely a településnéven túl kiegészítő információt is tartalmaz, például: kórház, hadifogolytábor, pályaudvar, tanya, pontos cím stb. úgy azt is rögzíteni kell. (A bizonytalan olvasatú helynevek alternatív olvasatát a 2.5 Megjegyzések blokkban tudjuk rögzíteni alternatív olvasatként.)

Névtérbe kötés eljárását lásd: 1.3 Helyek blokknál. Amennyiben a településnév mellett további kiegészítő információk vannak, úgy először a településnevet gépeljük be, kössük össze a névtérrel, majd ezután rögzítsük a kiegészítő információkat.

Például: Lakhelynél Alattyán tanya esetén először beírjuk a földrajzi névhez, hogy Alattyán, ezután a Névtérhez rendel gombra kattintunk és kiválasztjuk a preferált névalakot, majd beírjuk a földrajzi névhez Alattyán mögé, hogy tanya. Kiválasztjuk szerepként, hogy lakhely, majd a mentés gombra kattintunk.

Alkalmanként előfordulhat, pl. fonetikusan leírt külföldi településnevek esetében, hogy az adott földrajzi név nem található meg a Névtérben. Szintén előfordul, hogy elhalálozás helyeként azt írták a rovatba, hogy ismeretlen. Ilyenkor hagyjuk figyelmen kívül a hibaüzenetet és nyomjuk meg az OK gombot. A mentett adat egy sorral lejjebb megjelenik.

Előfordul, hogy a mező kitöltetlen marad egy adott személynél (házastárs, szülők, bejelentő adatainak rögzítésekor).

2.5 Megjegyzések blokk

Három féle típust tudunk megadni: alternatív olvasat, halál oka és utólagos bejegyzések, kiigazítások. Egy-egy típust egy megjegyzésben kell rögzíteni, tehát ez a mező is ismételhető.

Alternatív olvasat: Itt tudjuk megadni a személynevek, vagy helynevek alternatív olvasatait. Kérjük annak az adatmezőnek a számmal történő megjelölését, ahol az alternatív olvasatú nevet/földrajzi nevet rögzítettük, a név/földrajzi név megadását, végül az alternatív olvasat megadását.

Például: 2.3 Földrajzi név Krasznosarján

Halál oka: az anyakönyv 10. oszlopában szereplő szöveges meghatározás.

Példa arra, hogy minden itt szereplő információt ki kell írni: "Bal lábszár tüzérségi lövedék okozta roncsolt sebe, bal comb csonkolása után bekövetkezett általános vérmérgezés", vagy "A hazáért hősi halált halt", vagy "életveszélyre utaló körülmények között eltűnt".

Jellemzően utólagos holttá nyilvánítások és külföldön elhunytak esetén előfordul, hogy nem szerepel halálok. Ilyen esetben ez a mező kitöltetlen marad az adatbázisban. (Akár üresen hagyták az anyakönyvi rovatot, akár kihúzták egy vonallal, akár azt írták a rovatba, hogy ismeretlen, akár azt írták a "halál oka"-ként, hogy holttá nyilvánítás.)

Megjegyzés az életkorról: Kiskorú elhaltnál előfordul nem egész év, hónap, hét, nap, vagy óra megjelölés is az életkornál (az anyakönyv 6. oszlopában szereplő adat). Ezt szabad szövegesen itt tudjuk rögzíteni. Például: 1,5 év; 13 hónapos, 2 hetes, 1 napos, ½ óra stb. ahogy az anyakönyvben szerepel.

Utólagos bejegyzések, kiigazítások: Az anyakönyv 12. oszlopában rögzített információk. Például holttá nyilvánító hatóság és rendelet száma: H.M. 523567/22/v./1944.

Amennyiben a bejelentő és az anyakönyvvezető nevén túl, vagy a bejelentő neve helyett az aláírás előtti esetleges megjegyzések címén a 11. oszlopban is rögzítettek plusz információt, úgy a plusz információ is a 2.5 Megjegyzések között rögzítendő. Például: Az elhalt Kiss József és Szabó Teréz örökbefogadott gyermeke.

Előfordulhat, hogy egy anyakönyvi bejegyzést az utólagos bejegyzések rovatban indokolt módon hivatalos határozattal hatálytalanítottak, majd később újra anyakönyveztek. (Például egy 1945-ös halotti anyakönyvibejegyzésnél olvasható, hogy: "A bejegyzést a központi járás Főjegyzője 9347/1948 kig. sz. határozatával hatálytalannak mondotta ki, s a bejegyzés a dunaharaszti halotti anyakönyvben 99/1948 folyószám alatt szabályszerű bejegyzéssel pótoltatott. Dunaharaszti 1948. aug. 7. Lehel György sk. aktöh." Majd az 1948-as halotti anyakönyvben valóban szerepel 99-es folyószám alatt az újra anyakönyvezett haláleset.) Ilyen esetben a hatálytalanított bejegyzés adatai nem rögzítendők, az (akár évekkel későbbi) újra anyakönyvezett bejegyzés adatai viszont igen. Az újból anyakönyvezett bejegyzés adataival együtt az ott az utólagos bejegyzések, kiigazítások rovatban szereplő információ lesz rögzítendő a 2.5 blokkban. Például: "Újból anyakönyveztem a központi járási főjegyző 9347/1948. kig. számú engedélye alapján."

Ha végeztünk az elhunyt személy adatainak rögzítésével, nyomjuk meg a lapfül alján található **Személy mentése** gombot. Ezzel kiürülnek a Személy blokk mezői, eltűnik a Névtér azonosító, és lehetővé válik az anyakönyvi bejegyzésben szereplő többi személy (házastárs, szülők) rögzítése, egymás utáni sorrendben, mivel a személyek felvétele eljárás ismételhető és kiegészíthető a 2.6 Kapcsolódó személyek blokk használatával.

Az adatok mentés után jelennek meg az űrlap tetején:

2.6. Kapcsolódó személyek blokk

Az anyakönyvi bejegyzésben szereplő személyek egymás közötti viszonyának beállítására szolgáló blokk. Itt tudjuk beállítani a házastárs (az anyakönyv 7. oszlopában szereplő név), a szülők (az anyakönyv 8. oszlopában szereplő nevek) és a bejelentő (az anyakönyv 11. oszlopában szereplő név) kapcsolatát az elhalthoz.

A következő példában ezt ismertetjük:

Az elhunyt Bolgár József, míg házastársának neve néhai Kovács Mária. Utóbbit szeretnénk rögzíteni. Miután rögzítettük Bolgár József adatait, mint elhaltét, a 2.1 Személy blokkban rögzítjük az alábbi adatokat:

Név: Kovács Mária

Szerep: iraton szereplő személy

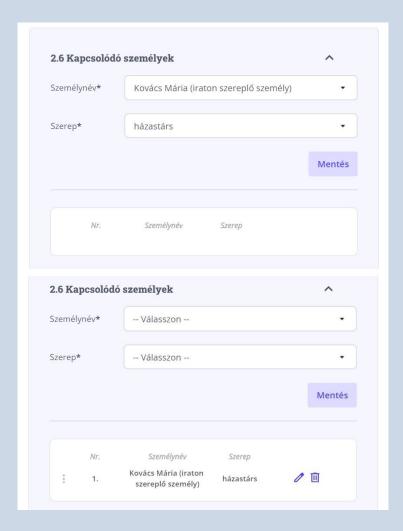
Titulus: néhai

Ezután legalul elmentjük a személy adatait.

A kapcsolat megadásához Bolgár Józsefet felül, a kis ceruza ikon segítségével nyissuk vissza szerkesztésre.

Ez teszi lehetővé, hogy alul, a 2.6 Kapcsolódó személyek blokkban dolgozni tudjunk. Ott a személynévnél kiválasztjuk Kovács Mária nevét, a szerepnél pedig a házastárs szerepet. Mentés után megjelenik az újonnan létrehozott sor.

Ezek után a Személy mentése gombbal a szerkesztésre visszanyitott személyt is le kell zárnunk.

A házastárshoz hasonlóan egyenként rögzítjük a 2.1 blokkban a szülők neveit és szerepét (iraton szereplő személy), illetve a bejelentő nevét és szerepét (bejelentő). Majd az elhalt adatait megnyitva a 2.6 blokkban az egyes neveket kiválasztva beállíthatjuk szülők esetén az apa, vagy anya szerepet, bejelentő esetén a bejelentő szerepet. (A lenyíló menüből a családtag és a kapcsolódó személy szerepeket hagyjuk figyelmen kívül.)

Előfordul, hogy a házastárs és/vagy a szülők nevei rovatokban nem szerepelnek nevek. Ilyen esetekben nem rögzítjük őket kapcsolódó személyként. (Akár üresen hagyták az anyakönyvi rovatot, akár kihúzták egy vonallal, akár azt írták a rovatba, hogy ismeretlen.)

Ha minden adatot rögzítettünk az anyakönyvi bejegyzésből, nincs más hátra, mint hogy lezárjuk a teljes bejegyzés rögzítését. Ehhez jobb oldalon alul találjuk meg a gombokat:

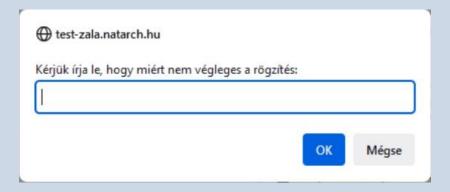

A munkát a *Mentés* gombra kattintással fejezzük be! Ekkor egy áttekintő nézetet kapunk, ahol ellenőrizhetjük a rögzített adatokat. Ha mindent rendben találunk, folytathatjuk a munkát egy következő bejegyzéssel (*Új rekord* gomb).

Figyelem: Az elhalt és a hozzá kapcsolódó személyek adatainak rögzítése közben a Személy mentése gomb megnyomása nem menti el a teljes bejegyzés rekordot. Ahhoz jobb oldalt alul vagy a Piszkozat, vagy a Mentés gomb használata szükséges! Ha enélkül kattintunk az Új rekord gombra, vagy hagyjuk el a Mégse gomb megnyomásával az anyakönyvi bejegyzés tartalmának rögzítésére szolgáló oldalt, akkor az adott bejegyzésről felvitt adatok elvesznek.

Ha javítási szándékunk van, a *Módosítás* gombra kattintva visszatérhetünk az űrlaphoz és javíthatjuk a hibás adatot.

Az Áttekintés gombra a mentés előtt is kattinthatunk és ellenőrizhetjük a rögzített adatokat. A *Piszkozat* gombot használhatjuk akkor, ha valamelyik adat rögzítésében bizonytalanok vagyunk és nem akarjuk befejezni a bejegyzés rögzítését. Ekkor indoklást kér tőlünk a rendszer. A félig kész bejegyzések, piszkozatok visszatérnek a feldolgozásra váró bejegyzések közé, egészen addig, amíg valaki meg nem oldja a felvetődött problémát és véglegesen nem menti a munkát.

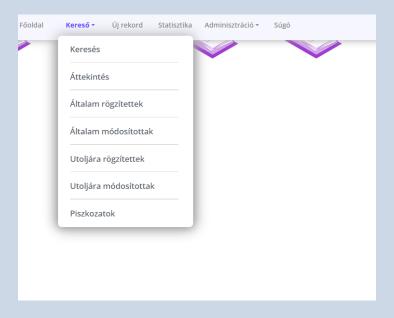

Amennyiben bizonytalanok vagyunk egyes szavak kiolvasását, rövidítések feloldását, vagy bármely adat rögzítését illetően, kérdezzük meg a projekt vármegyei, vagy bármely országos koordinátorát! Nincs rossz kérdés és inkább kétszer tegyük fel ugyanazt a kérdést, mint egyszer sem!

Ha idáig eljutottunk, készen állunk arra, hogy egy új rekord/bejegyzés feldolgozásával folytassuk a munkát. Visszatérhetünk a munkafolyamat elejére és az *Új rekord* gombra kattintva megkezdhetjük a következő bejegyzésen szereplő adatok rögzítését.

Kereső

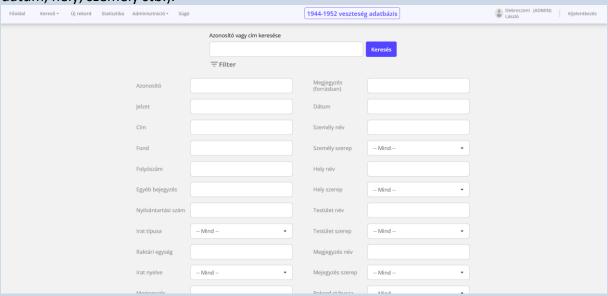
A keresési menü segítségével könnyedén megtalálhatjuk a szükséges rekordokat az alkalmazásban.

A "keresés" menüpont a keresési funkciók kiindulópontja.

Keresősáv: Írjuk be a rekord címét vagy azonosítóját, hogy gyorsan megtaláljuk a keresett rekordot.

Szűrés: Kattintsunk a "Filter" gombra, hogy részletes keresési feltételeket állítsunk be (például dátum, hely, személy stb.).

Kategóriák

A menüben az alábbi kategóriák állnak rendelkezésre, amelyek előre meghatározott szempontok alapján szűrik és rendezik a rekordokat:

Áttekintés: Az összes rekordot láthatja, azonosító alapján rendezve.

Általam rögzítettek: Csak az általam létrehozott rekordok jelennek meg.

Általam módosítottak: Csak az általam módosított rekordokat jelennek meg.

Utoljára rögzítettek: A legutóbb létrehozott rekordok jelennek meg időrendben.

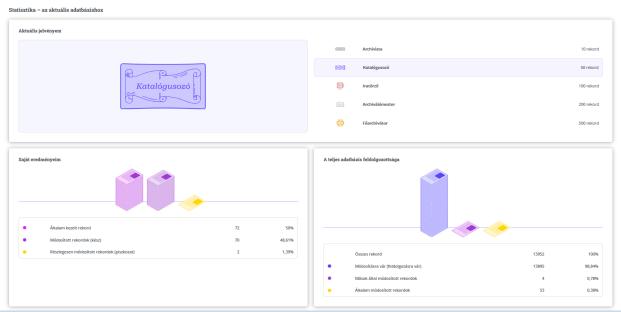
Utoljára módosítottak: Az utolsó módosítás dátuma szerint rendezett rekordok.

Piszkozatok: Azok a rekordok jelennek meg, amelyeket piszkozatként mentettek, de még nem véglegesítették.

A lekérdezett rekordok azonosítójára kattintva megtekinthetjük a részleteket, míg a ceruza ikonra kattintva lehetőségünk van a rekordot szerkesztésre visszanyitni. Esetenként a ceruza ikon mellett láthatunk sárga "i" ikont, amely a piszkozatként mentett rekordot jelzi. Ha rávisszük a kurzort, akkor megjelenik a piszkozat mentésekor megadott információ.

A Statisztika nézetben a következő információkat találjuk.

MNL Budapest, 2025. március 05.

